

Ryegård, Annika
Tel: 010-698 13 37
annika.ryegard@naturvardsverket.se

YTTRANDE
2012-06-08 Ärendenr:
NV-04180-12

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Box 2290
103 17 Stockholm

**Yttrande i mål M 1278-12 angående överklagan av Länsstyrelsens i
Jönköpings läns beslut angående tillstånd till torvtäkt på fastigheten
██████████ Nässjö kommun**

Svea hovrätt, Mark och miljööverdomstolen har gett Naturvårdsverket tillfälle att yttra sig i ovan nämnda mål. Naturvårdsverket har ombetts att särskilt belysa hur Våtmarksinventeringen (rapport 5925) ska tillämpas vid tillståndsprövning av torvtäkter och hur Naturvårdsverket bedömer tillåtligheten av den aktuella torvtäkten med hänsyn till bestämmelsen i 9 kap. 6 c § miljöbalken (MB). Naturvårdsverket avser att begränsa yttrandet i sak till dessa frågor.

Naturvårdsverkets ställningstagande

För att miljömålet *Myllrande våtmarker* ska kunna nås krävs restriktivitet vid tillståndsprövningar av torvtäkter för att värna våtmarkernas funktion i landskapet, i enlighet med miljöbalkens grundläggande principer. Våtmarker med naturvärdesklass 1 och 2 i Våtmarksinventeringen (VMI) och våtmarker med motsvarande värden bör undantas från all form av markavvattningsverksamhet. Våtmarker som eventuellt kan komma ifråga för torvtäkt bör utgöras av redan kraftigt påverkade myrar, till exempel dikad mark som används för skogs- eller jordbruk eller ofullständigt utvunna täkter.

VMI togs fram för att bland annat användas som ett planeringsverktyg i arbetet med att bevara våtmarker och för att ge vägledning vid tillståndsprövningar. Naturvärdesklassningen i VMI ger en översiktlig bedömning av naturvärden och tar hänsyn till det regionala perspektivet, vilket är en styrka då den används som planeringsverktyg. Vid en enskild prövning kan det finnas behov av fördjupade naturinventeringar och hydrologiska bedömningar. En ändring av avgränsningen och naturvärdesbedömningen som anges i VMI kräver en god vetenskaplig grund. Om man i det enskilda fallet ändrar synen på våtmarkens naturvärden kan

det påverka bedömningen i en enskild prövning. Det leder dock inte till en ändring av naturvärdesklassningen i VMI.

[REDACTED] har höga naturvärden (naturvärdesklass 2) och utifrån tillgängligt underlag anser Naturvårdverket inte att det finns anledning att ändra objektets avgränsning eller bedömningen av naturvärdena. Norra delarna av [REDACTED], som är ett delobjekt i [REDACTED], utgörs av ett rikkärr med värden som bör bevaras. [REDACTED] är delvis hydrologiskt påverkad men det framgår inte att den skulle vara kraftigt påverkad. Mot denna bakgrund och med hänsyn till stoppregeln i 9 kap. 6 c § MB anser inte Naturvårdverket att torvtäkt i [REDACTED] bör tillåtas.

Utveckling av Naturvårdverkets ställningstagande

Miljömålet Myllrande våtmarker och stoppregeln

Enligt miljö kvalitetsmålet *Myllrande våtmarker* ska våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet bibehållas och värdefulla våtmarker ska bevaras för framtiden. Miljö kvalitetsmålet innebär bland annat att våtmarker så långt som möjligt ska skyddas mot dränering, torvtäkter, vägbyggen och annan exploatering samt att torvbrytning inte ska ske på platser med höga natur- eller kulturvärden eller på ett sådant sätt att det leder till stora negativa effekter på den biologiska mångfalden (se prop. 2009/10:155 s. 173). För att miljömålet *Myllrande våtmarker* ska kunna nås krävs en restriktiv prövning av torvtäkter för att värna våtmarkernas funktion i landskapet i enlighet med miljöbalkens grundläggande principer.

Regeringen har den 26 april 2012 (M 2012/1171/Ma, s. 46) beslutat om preciseringar av miljö kvalitetsmålen och etappmålen i miljö målssystemet. I beslutet anges följande precisering, "Torvbrytning sker med stor hänsyn till miljö- och kulturhistoriska värden och endast i myrar med ringa naturvärden som redan är kraftigt påverkade av dikning eller torvtäkt. Torvbrytning förhindrar våtmarkens möjlighet att behålla ekosystemtjänsten kollagring. Verksamheter som påverkar våtmarkerna negativt visar stor hänsyn så att skador på våtmarkerna undviks eller minimeras. Hänsyn tas till våtmarksanknutna arters spridningsmöjligheter i planeringen av olika verksamheter, så att fragmentering av arters livsmiljöer inte sker och nya barriärer inte skapas."

Enligt stoppregeln i 9 kap. 6 c § MB får en täkt av torv som kräver tillstånd eller anmälan enligt detta kapitel inte komma till stånd i en våtmark som utgör en värdefull natur- eller naturmiljö. Syftet med bestämmelsen är att värna om våtmarker som i huvudsak är orörda och att restaurera skadade våtmarker där det är möjligt. I förarbetena anges att de våtmarker som har naturvärdesklass 1 eller 2 enligt VMI i regel får anses ha höga naturvärden (se prop. 2008/09:144 s. 20 f.). Vid prövning av ett enskilt fall kan det framkomma naturvärden som inte är beskrivna i VMI och även våtmarker med en lägre naturvärdesklass kan utgöra en värdefull naturmiljö (se regeringens beslut N2007/1282/E, den 8 september 2011).

VMI - syfte, täckningsgrad och metodik

Syftet med VMI var att öka kunskapen om landets våtmarker och deras värden. VMI gjordes utifrån en genomarbetad metodik för att skapa ett så enhetligt underlag som möjligt. VMI ska kunna utgöra ett fakta- och planeringsunderlag för myndigheters handläggning av våtmarksärenden, till exempel vid prövning av torvtäkter (Naturvårdsverket rapport 5925, s. 10). VMI representerar en regions samlade syn på våtmarkerna inom området, vilket också är en förutsättning för att underlaget ska kunna fungera som ett planeringsverktyg.

VMI täcker hela landet utom fjällområdet. Samtliga stora (med länsanpassat storlekskriterium) våtmarker inventerades med flygbildstolkning. Kompletterande information hämtades från kartor, litteratur, tidigare undersökningar eller inventeringar. De objekt som i flygbild bedömdes ha de högsta naturvärdena besöktes och fältinventerades.

Avgörande för hur objekten avgränsades i VMI var i första hand grundregeln att all hydrologiskt sammanhängande våtmark bildar ett objekt (Naturvårdsverket, s. 19). Det innebär att ett våtmarksobjekt kan innehålla flera olika våtmarkstyper som har hydrologisk kontakt med varandra (Naturvårdsverket rapport 5925, s. 23). Delobjekt avgränsades efter våtmarkstyp och ett delobjekt kan finnas på flera ställen i ett objekt, till exempel kan det finnas två mossar som utgör ett delobjekt, platåformigt välvd, mosse i ett objekt.

Naturvärdesklassningen som gjordes i VMI baserades på flera kriterier bland annat representativitet, storlek, orördhet, mångformighet och raritet (Naturvårdsverket rapport 5925, s. 21). Ett stort objekt har oftast en större variation i hydrologi, topografi och ekologi än små objekt och kan därför erbjuda ett större utbud av livsmiljöer. Raritet bedöms utifrån hur sällsynt en våtmarkstyp är i en region. Representativitet är ett mått på vilka typer av våtmark som är vanligt förekommande eller som endast förekommer inom en viss region (Naturvårdsverket, s. 2).

VMI - i tillståndsprovningar

Naturvårdsverket anser att VMI ska användas som ett planeringsverktyg i arbetet som bedrivs för att bevara våtmarker och den kan även ge vägledning i tillståndsprovningar. VMI ger en regional överblick som är viktig bland annat för att kunna fatta beslut som leder till att vi når miljökvalitetsmålet *Myllrande våtmarker*.

Utifrån vad som nämnts ovan om VMI:s metodik och täckningsgrad är det viktigt att betona att det ofta krävs mer detaljerad information i en specifik prövning än vad som finns i VMI. Det gäller till exempel fördjupad information om naturvärden. Det kan också ha skett förändringar sedan VMI genomfördes på 1980-talet som gör att naturvärdena de facto ökat eller minskat.

Naturvårdsverket vill framhålla att man vid bedömningen av ett delobjekts naturvärden måste ta hänsyn till hur delobjektet påverkar övriga delar av objektet som det tillhör. Om ett delobjekt påverkas negativt av exploatering

finns det risk för att även övriga delar av objektet får ett lägre naturvärde oavsett om exploateringen direkt påverkar övriga delar av objektet.

En ändring av avgränsningen och naturvärdesbedömningen som anges i VMI kräver en god vetenskaplig grund både utifrån hydrologiska och ekologiska aspekter. Det kräver även en bedömning i förhållande till andra våtmarker i regionen. Om det därmed finns grund för att förändra synen på en våtmarks naturvärden kan detta ge utslag vid prövning i det enskilda fallet. Naturvårdsverket vill dock tydliggöra att denna förändring inte får genomslag i VMI.

Avgränsning och naturvärdesklassning av Dynefallamossen

██████████ har i VMI bedömts ha höga naturvärden (naturvärdesklass 2). Området är en hydrologiskt sammanhängande enhet med flera olika myrtyper och utgör därför ett objekt benämnt "Myrkomplex". Inom ramen för VMI gjordes en avgränsning av myrkomplexet utifrån flygbilder och objektet inventerades i fält. Myrkomplexet har tre delobjekt: plåtåformigt välvd mosse, topogent kärr och en liten sumpskog. Delobjektet plåtåformigt välvd mosse finns både öster och väster om en å som löper genom området, i nord/sydlig riktning och som kopplar ihop myrkomplexet hydrologiskt. Den västra mossen är den som av ██████████ kallas ██████████. Naturvärdesklassningen av ██████████ är en sammanvägning av de tre delobjektens värden.

██████████s södra och mellersta delar är påverkade av dikning. Den nordligaste delen är däremot relativt opåverkad och utgörs av ett topogent rikkärr. Kärrret är närmast att betrakta som en bred lagg som bildar en övergång mellan fastmarken och mossen. Laggen ingår som hydrologisk del i mossen. Kärrret är ett av de värden som är av betydelse för hela våtmarkskomplexet och det omnämns särskilt och visas med foto i VMI (Våtmarker i Nässjö kommun, Länsstyrelsen i Jönköpings län, s 56). Eftersom de flesta rikkärr tidigare har dikats och tagits i anspråk för odling utgör detta område en liten värdefull rest. I den naturvärdesbedömning som sökanden redovisar anges dessutom att det inom inventeringsområdet förekommer flera partier i ██████████ som hyser naturvärden utöver det ordinära (se miljökonsekvensbeskrivningen, bilaga 3, s. 2).

Samlad bedömning av tillåtligheten

Naturvårdsverket bedömer att ██████████ och ██████████ tillsammans gör att helhetsvärdet blir högre. ██████████ naturvärden skulle påverkas negativt av om ██████████ bröts ut. Dessutom visar de norra delarna av ██████████ på egna mycket höga värden som är viktiga att bevara. Naturvårdsverket bedömer att det inte är lämpligt att bedöma ██████████ som ett separat objekt. Vi anser inte att det finns anledning att göra en annan bedömning än den som görs i VMI av befintlig naturvärdesklass eller avgränsning.

Även om ██████████ är påverkad, av såväl dikning som kraftledning, är dess norra delar relativt opåverkade. Naturvårdsverket anser inte att sökanden

har visat att mossen ur ett helhetsperspektiv är kraftigt hydrologiskt påverkad och därmed utgör en lämplig våtmark för torvbrytning. Med tanke på det rikkärr som finns i de norra delarna är det inte heller rimligt att anse att naturvärdena i [REDACTED] är ringa (jämför med ovan nämnda regeringsbeslut om preciseringar av miljökvalitetsmålen och etappmål i miljömålssystemet). Naturvårdsverket anser därför utifrån tillgängligt underlagsmaterial att tillstånd till täkt inte bör beviljas.

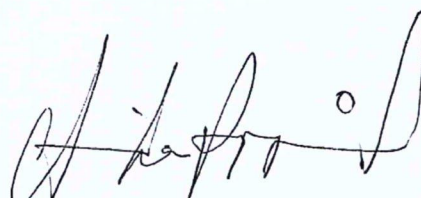
Beslut om detta yttrande har fattats av biträdande avdelningschefen Anna Helena Lindahl.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschef Anders Johnson, sektionschefen Gunilla Ewing Skotnicka, Linn Åkesson, Jenny Lonnstad och Annika Ryegård och den sistnämnda föredragande.

För Naturvårdsverket

Anna Helena Lindahl

Annika Ryegård

Kopia till

Länsstyrelsen i Jönköpings län